

Και τὴ χαϊδεύει καὶ τὴν τραγουδεῖ κρυφά. Καλύτερα τὴν κλαίει... Ἀλήθεια, τί τραβάει ἡ ἄμοιρη πασκαλιά ἀπὸ τὸ Φεγγάρι! Αὐτῆς δὴ ἡ χαρὰ ὁ ἥλιος τῆς εἶναι, ἡ ἀγάπη τῆς. Τὸ Φεγγάρι τί ἔχει μὲ τὸν ἔρωτά τῆς; Ζηλεύει τῆς μυρουδιᾶς τῆς; Μισεῖ τῆς δημοφιᾶς τῆς... Τὸ ξέρω! Εἶναι ζηλόφονο τὸ Φεγγάρι!

Τώρα μοῦ φαίνεται τὸ φῶς τοῦ ἀγάλια πῶς ἀπλώνεται καὶ πλημμυρεῖ τὰ πλάσματα τ' ἀνθρώπου κοιμούνται στὴν αὐλή... Θὰ τὰ πνίξῃ! Μ' ἀνέσυχμα ματιά κυτᾶζω ἀκολουθώντας τὰ παιγνίδια, τὰ γλιστρήματά του ἀνάμεσα στοὺς κλάδους. Νοιώθω βαθιὰ δ,τι νοιώθει καθε φύλλο, κάθε ἀνθόφυλλο. Εἶναι σὰ νὰ λέῃ στὸ Φεγγάρι:

— "Ἀσε με νὰ κοιμηθῶ! Εἶναι τοῦ ὕπνου ἡ ὥρα, σ' ἐμᾶς τὰ πλάσματα τὰ ἡμερογέννητα. Φύγε, παρωρίτη χαροκόπε, ποῦ μεθοκοπᾷς μὲ τῶν ἄλλων τὰ βάσανα!

Φύγε!.. Ὅμως αὐτὸ δὲ φεύγει. Ἀλοίμονο! Ὅλο πυκνότερο τὸ φῶς τοῦ καὶ χλωμότερο κατεβαίνει στὴν αὐλή. Μοιάζει σὰ βαμπάνι ποῦ χέρια ἀθώρητα τὸ ξαίνουν, τὸ κλώθουν καὶ τὸ ὑφαίνουν, κάνοντας τὰ δέντρα καὶ τοὺς θάμνους ἀνέμεις κ' ἀργαλειούς... Τώρα ἕνας πέπλος διάφανος σκεπάζει τὴν αὐλή! Μένει ἀκίνητος, σὰ νεκροσάβανο. Σιγά, ἀπαλὰ κινεῖται κ' ἀναδεύει. Ἀρχίζει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ζωντανεύει! Σκίζεται σὲ χίλια δυὸ κομμάτια... Κάθε του ξέφτισμα εἶναι κ' ἕνα πλάσματάκι. Κάθε κουρέλι ἡ ματηλάκι μοιάζει μὲ φτερούγα, ποῦ πεταίει μοναχὴ χωρὶς νὰ βαστάῃ πουλάκι.

... Ἀμέτρητες παρόμοιες πεταλοῦδες φτερουγίζουν στὴν αὐλή... Ξέρω ἐγὼ τί εἰν' αὐτές! Τὸ Φεγγάρι τῆς ἔχει στείλῃ. Κ' ἦρθαν νὰ κορολογήσουν, μὲ τὴν προσταγὴν τοῦ, κάθε μυρουδιά, κάθε δροσοσταλίδα ἀπὸ τὰ φύλλα καὶ τ' ἀνθόφυλλα. Τ' ἄμοιρα αὐτά! Γελάστηκαν κ' ἐπιασαν ἀγάπες μὲ τῆς πεταλοῦδες... Ἔστησαν χορὸ, ποῦ μὲ ζαλίζει. Παράξενο χορὸ μέσ' τὴν αὐλή μου. Μάλιστα τὴν πασκαλιά οἱ πειὼ πολλὲς τὴν τριγυρίζουν πεταλοῦδες. Καὶ τὴ χορεύουν. Καὶ χορεύει μαζί τους κ' ἡ πασκαλιά. Κάθε τῆς φύλλο καὶ λουλούδι ἔπιασε ταῖρι ἀπὸ μιὰ πεταλοῦδα. Καὶ χορεύουν!

Γυρίζουν, γυρίζουν οἱ πεταλοῦδες οἱ φανταχτερές. Μέσ' τοῦ χοροῦ τὴν παραζάλη μένουν πάντα χλωμές κ' ἀψυχές. Κ' ὅμως εἶναι τόσο ἀλαφροκίνητες, σὰ ζωντανές! Εἶναι ὅμοιες μεταξύ τους, σὰν ἀδελφές. Παιδιά ὅλες τοῦ Φεγγαριοῦ... Θέ μου! Σκέπασαν τὴν αὐλή Μὲ ζάλισαν μὲ τὸ χορὸ τους! Ἀνέβηκαν

ἴσα μὲ τὸ παράθυρο... Ἀρχίζουν καὶ χορεύουν τώρα γύρω στὰ μαλλιά μου! Ἀπλώνω τὰ χέρια νὰ τῆς δώξω καὶ μοῦ γλιστροῦνε. Μοῦ χαϊδεύουν τὸ λαιμό... Μπαίνουν καὶ στὸ κορμὶ μου... Μὲ παγώνουν!

Δὲν ἤρρα δύναμη νὰ κλείσω τὸ παράθυρο. Τὸ σπρώχνω ἀπὸ πίσω αὐτές! Ἐπρεπε πειὼ γλῆγορα νὰ τὸ εἶχα κλείσῃ... Τώρα δὲ μπορῶ πειά, ἐδῶ ποῦ ἔφτασα. Βλέπω πῶς ὁ ἔχτρος μου θέλει νὰ μ' ἐκδικηθῇ. Γι' αὐτὸ τῆς ἔστειλε... Ἀς ἔρθῃ νὰ μὲ πάρῃ! Νά, ἐδῶ στὸ πάτωμα, ποῦ ζωγραφίζεται ἕνα νεκροκρέββατο φεγγαροστόλιστο, ξαπλωθήκα παραδομένη στὴ δύναμή του. Καὶ περιμένω.

Γι' αὐτὸ οἱ πεταλοῦδες ἤρθανε, γιὰ νὰ μὲ πάρουν. Μαζεύονται κοπάδια στὸ παράθυρό μου. Μαλλώνουν γὰρ νὰ μποῦνε μέσα... Πῶς βιάζονται, πῶς πολεμοῦν πειὰ νὰ πρωτοπαραβῇ! Καὶ δὲν περνοῦν. Ὅλο πυκνώνουν μοναχά. Πυκνώνουν, πυκνώνουν... Ἀπ' τὸ πάτωμα ποῦ κοιτομαι βλέπω μὲ μάτια δάνοιχα τὸ στρογγυρόματό τους. Δὲ νερδεύονται. Περιμένω τί θὰ γίνῃ... Οἱ πεταλοῦδες ἔσμιξαν σ' ἕνα ἀγκάλιασμα! Κ' ἔγιναν μιὰ πεταλοῦδα, μιὰ πεταλοῦδα μοναχὴ!

Τὴν εἶδα καλὰ καὶ δὲ γελάστηκα. Ἦτανε μιὰ θεόρατη πεταλοῦδα. Εἶχε φτεροὺς ἴσα μὲ τοῦ παραθυριοῦ τ' ἄνοιγμα μεγάλα. Χλωμὴ καὶ διάφανη... Μ' ἕνα φωτεινὸ, ὀλοστρόγγυλο μάτι στὴν κοιλιὰ τῆς. Μπῆκε στὸ δωμάτιο, χωρὶς ν' ἀκουσθῇ ὀλότελα τὸ πέταμά τῆς. Καὶ κατέβηκε κ' ἦρθε καὶ μὲ σκέπασε. Σὲ λίγο ἔνοιωσα ἕνα βύζαγμα στὰ χεῖλή μου κολλητό. Γιατὶ πειὰ τίποτα δὲν ἔβλεπα. Ἐνοιωθα μοναχὰ νὰ μοῦ φεύγῃ ἡ ζωὴ ἀπὸ τὸ στόμα.

Μεσημέρι! Κι' ἀκόμα βρισκομαι στὸ πάτωμα... Εἶμαι καλὰ πειὰ τώρα... Τί εἶχα; Ναι... Ἀς εἶσ' εὐλογημένος, Ἥλιε! Τώρα θὰ κοιμηθῶ. Πετάινω.

Γ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

Οὐρανία: Ἐμεῖς, τὰ κορίτσια, κάνουμε μιὰ μυστικὴ ἑταιρεία.

Γιῶργος: Τί εἶναι τὸ μυστικό;

Οὐρανία: Δὲν ξέρω ἀκόμη, μὰ θὰ σ' τὰ πῶ ὅλα ἅμα γίνω μέλος.

Ἐκεῖνη: Μερικοὶ γιατροὶ λένε πῶς τὸ φίλημα ἔχει βλαπτικὰ ἀποτελέσματα.

Ἐκεῖνος: Μπερδέψανε αἰτία καὶ ἀποτέλεσμα. Τὸ φίλημα γενικὰ προέρχεται ἀπὸ καρδιοπόνο.

πῶς νὰ μὴν τὸ βαστάξουμε; Κάθε τόσο τὸ λέμε, ἅμα ποῦμε πρῶτα κ' ἕνα ν' ἡ σὰ θέλεις ἕνα μ' τὸν πατέρα—δηλαδὴ τομ βατέρα, ὁ ἔμπορος δηλαδὴ ὁ ἔμ βορος. Ἰδοὺ καὶ καλῆτερο παράδειγμα, ἐπειδὴ σώθηκε ἡ προφορὰ τοῦ Β ἀπὸ τὰ πανάρχαια τὰ χρόνια, ὅταν τὸ προστάτεθε κ' ἕνα μ, μπαίνω=ἐμ Βαίνω, γαμπρός=γαμ Βρός, Ἰμπρο=Ἰμ Βρος κτλ. κτλ. Κρίμα μόνο ποῦ δὲν ὑπάρχει ξεχωριστὸ ψηφί νὰ τὸ φανερώσουμε καὶ στὰ μάτια.

Τώρα νάκουσете καὶ τὸ πιὸ νόστιμο. Κατασταλάξαμε θαρρῶ στὸν τύπο μπα-ght-σές. Ἀς τὸ γράψουμε, ἂν ἀγαπᾷτε, καὶ μπαχτσές, γιατί τὸ ghaïn γίνεται ἀμείσως χ, γιατί δὲν πᾶει τὸ γ μὲ συνακόλουθο τ καὶ ποτὶ τους δὲν ταιριαζάνε πλάγι πλάγι ἀφτὰ τὰ δυό. Μὰ καὶ τὸ τ δὲν κάνει στὴ θέση ποῦ βρίσκεται. Ἀνάμεσα σὲ δυὸ σύμφωνα, θὰ παραπῆ, ὅπως ἀπαράλλαχτα παραπάπεφε καὶ στὴν ὠγύγια προϊστορικὴ ἑλληνικὴ. Θυμηθῆτε ὅσα χίλιες φορές μάθατε νὰ ξεστηθίζετε καὶ στὸ σκολεῖο, γίγαντ—, ὄν. γίγαντ—ς, ἔπειτα γίγα—ς, χωρὶς τὸ παραμικρὸ Τ. Θυμηθῆτε τὰ δδύν—ς λυθένΤ—ς καὶ ὅλα τᾶλλα. Ἐδῶ παρᾶπεσε καὶ τὸ Ν μὲ τὸ συνακόλουθο Σ. Παραπῆφτε ὅμως τὸ Τ, ἀκόμη καὶ σὰ δὲν εἶναι στὴ μέση κανένα Ν, καθὼς παραπῆφτε καὶ τὸ Σ τὸ μεσιανό, ἐπειδὴ ὁ ἔκτος ἔπρεπε νάχῃ Σ

Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΜΑΣ

Ἐξῆ περιγραφὲς μᾶς ἦρθαν τὸν περασμένο μῆνα γιὰ τὸ Διαγωνισμό μας. Ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ κρίνοντας, εἶναι οἱ πιώτερες γραμμένες ἀπὸ λογογράφους ἀγύμναστους. Ἦθελα νὰ ξέρω ἂν καθίσαν οἱ φίλοι νὰ μελετήσουνε, νὰ ἀναλύσουνε, νὰ μάθουν ἀπόζω, νὰ χαυνέψουν τὰ καλλίτερά μας δημοτικὰ ἔργα, καὶ μάλιστα τὰ δημοτικὰ μας τραγούδια, ποῦ εἶναι ἡ βάση τῆς νέας γλώσσας. Νὰ ζυμωθοῦνε μὲ δαῦτα καὶ νὰ μὴν μποροῦν κι ἂν θέλουνε, νὰ νεκατέβουνε βαρβαρισμούς δανεισμένους ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα.

Εἰπωθήκε καὶ ξαναεἰπωθήκε πῶς εἶναι πολὺ δύσκολη γλώσσα ἡ ρωμαϊκὴ. Πολὺ δύσκολη καὶ πολὺ ἀπαιτητικὴ! Ἐχει νόμους καὶ κανόνες ἀλύγιστους, ἀλύπητους. Γράφοντας καθαρεύουσα χῶνεις στὴν ἀνάγκη, ἡ καμιά Ἑλληνικοῦρα, ἡ κανένα δημοτικὸ τύπο γιὰ νὰ πῆς ἐκεῖνο ποῦ θέλεις. Κᾶμνεις φυσικὰ τὴ γλώσσα τραγέλαφο, καὶ πολὺ μακριὰ ἀπὸ καλλιτεχνικὴ. Μὰ καὶ καταφέρνεις νὰ γράψῃς δίχως πολὺ κόπο. Στὴ ρωμαϊκὴ ὅμως τὴ γλώσσα πρέπει νὰ εἶσαι ὁμαλὸς, ὁμοιόμορφος καὶ ὁμοιότυπος, ἀπαράλλαχτα καθὼς εἶταν ὁ Πλάτωνας στὴ γλώσσα τὴν Ἀττικὴ, καθὼς εἶναι οἱ σημερινοὶ Εὐρωπαῖοι λογογράφοι, στὴ γλώσσα τοῦ ὁ καθένας.

Αὐτὰ τὰ λέμε ὅχι γιὰ νὰποθαρρύνουμε τοὺς φίλους, παρὰ γιὰ νὰ τοὺς κάμουμε νὰ ἔμᾳς γράψουν καλλίτερα ὕστερ' ἀπὸ μερικοὺς μῆνες γύμναση καὶ μελέτη. Καὶ μ' αὐτὴ τὴ συμφωνία καταπιανόμεσθε τὴν κρίση τῶν ἔργων τοῦς:

Ὁ «Τρελλὸς» τοῦ Β. Χ. Α. Πολὺ γλυκεῖα καὶ νόστιμη περιγραφοῦλα τοῦ βουνοῦ, μὲ κάμποση προσοχὴ γραμμένη. Ἐχει ὅμως καὶ ἀδούλευτες κοινοτοπίες καθὼς, «δὲν σοῦ ἐμπνέει παρὰ μιὰ γαλήνη στὴν ψυχὴ»—καὶ μερικὰ ἄλλα τέτοια ψωροκ ολλήματα ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα. Τὸ ὠραιότερο εἶναι τὸ τέλος. Ἐκεῖ ποῦ ἀνεβαίνει στὸ βουνὸ καὶ βλέπει κάτου «ἕνα σμαράγδινο χαλὶ, μὲ τὰ σπιτάκια τῶν χωρικῶν ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὀλόασπρα σὰν ἀρνάκια ποῦ βόσκουν κτλ.»

Τὰ πεῦκα τῆς Χάλης τοῦ Διάκου Ἀθανάση. Κάτι σὰν πιὸ γνήσιο ρωμαϊκὸ τοῦτο στὸ λεχτικὸ,

ΕΝΙΣΜΟΙ

1.

ΜΙΑΞΕΣ

Ἡ ἑλληνικὴ λέξη μπαξές εἶναι παρμένη ἀπὸ τὰ τούρκικα, καὶ ἀπὸ τὴ στιγμή ποῦ τὴν προφέρανε στόματα ἑλληνικά, ἐνοεῖται πῶς ἔπαψε νὰ εἶναι τούρκικη. Ἐγινε μάλιστα, ὅπως εἴπαμε, πολὺ ἐλληνική.

Νὰ τὰποδεῖξουμε ἀφτὸ μὲ λίγα λόγια.

Τὸ τούρκικο εἶναι baghtché. Ἀδύνατο νὰ μείνῃ ἔτσι, ἀφοῦ ἀρρενικὸ δίχως τελικὸς δὲν ξέρουμε στὴν ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ. Λοιπὸν τουλάχιστο baghtché-ς.

Ὅχι! Δὲ φτάνει, ἐπειδὴ ἐμεῖς, στὴν κοινὴ γλώσσα, ἤχο ch δὲν ἔχουμε, κ' ἔτσι θὰ τὸ κάμουμε baght-σίς.

Τὸ ἀρχικὸ τὸ b, φυσικὰ, τὸ βαστοῦμε. Ἀμὲ,

καὶ νᾶναι ἐκστὸς, ἀφοῦ χρωστοῦσε νὰ φυλάξῃ τὸ Σ τοῦ ἐκΣ, ποῦ τὸ φυλάξε τὸ λατινικὸ seCStus (sextus). Γιὰ τὸν ἴδιον λόγον εἶπαν οἱ ἀρχαῖοι ἐκ τοῦ ἀντὶς ἐκ(Σ) τοῦ, ἀφοῦ ἐξ εἶναι ὁ τύπος ὁ σωστός, ἄχι ἐκ.

Λοιπὸν εἴπαμε μπαξές. Καλὲ, δὲ βαριέστε; ΜπαΧΣές νὰ τὰφήσῃ ὁ λαός; Ἰδέα δὲν ἔχετε τί τοῦ ζητᾷτε. Τοῦ ζητᾷτε μιὰ ὀνομαστικὴ δυνΧΣ ἢ μιὰ δοτικὴ δυνΧΣι. Βέβαια! Ὁ ἸΔΙΟΣ ὁ λαὸς ποῦ τὴν ὀνομαστικὴ δυνΧΣ τὴν ἔκαμε δυνΧΣ, ὁ ἸΔΙΟΣ ὁ λαὸς ποῦ τὴν δοτικὴ δυνΧΣι τὴν ἔκαμε δυνΧΣι, ὅσο Χ καὶ ἂν ἔδειχνε ἡ βίβλα δυνΧ-ος, ὁ ἸΔΙΟΣ ὁ λαός, τὸν μπαΧΣέ τὸν ἔκαμε μπαΚΣέ, κ' ἔγινε ἀμείσως τὸνομα ἙΛΛΗΝΙΚΟ'.

Μ' ἄλλα λόγια, ἰδοὺ λέξη. ἔβη ὅπου βλέπουμε ἀκόμη καὶ σήμερα τὸ λαὸ νὰ ἐφαρμόζῃ νόμους προγονικούς, ἐνῶ κανέναν τέτοιο νόμον δὲ μᾶς δείχνει ὁ ξερὸς ὁ κῆπος τῆς καθαρεύουσας, ὁ παρμένος ἀπὸ τὰ βιβλία, ὅχι ἀπὸ τὴ ζωὴ. Καὶ μακάρι νὰ κάναμε ρωμαϊκές τις τούρκικες χῶρες, ὅσο καὶ τις λέξεις ποῦ παίρνουμε ἀπὸ τὸν Τούρκο. Σὰν τὸ καταλάβουμε, θὰ τοῦ πάρουμε ἀλήθεια καὶ τις χῶρες.

παραπολύ όμως ρωμαντικό στην ψυχή. Έτσι, σά φύ-
σημα από Δυτική φαντασία. Κι ως τόσο μήτ' απ'
ιδώ δι λείπει ή ψώρα τής καθαρεύουσας. Π. χ.
«Ζητάει αύρα, αύρα τών σπλάχνω σας ζωδότερα».

Τό κατόνι τών Κορφώνε του 'Ηλια Σταύρου.
Έδώ βρίσκουμε κάτι μεγαλύτερη μαστοριά. Λίγα
λόγια και παστρικά. Κι όχι ρωμαντισμούς. 'Ισως
έναν μονάχα. Έκεί που ή πρασινάδα και τὰ κυ-
παρίσια του Ποντικονησιού καθρεφτίζονται (όχι
αντανakλιούνται!) στη θάλασσα σάν τὸ πρῶτο έρω-
τικό δάκρυο παρθένας κόρης!!

Τό χωριό Τρίκερι του Φ. Π. 'Ο Φ. Π. μάς τὰ
λείει κι αυτός καθαρά, με τὸ νή και με τὸ σίγμα,
έτσι σὰ ν'έγραφε γιά τὸν ὁδηγό του Boedekker.
Πολύ καλὸ συστατικό αὐτό, καί γιὰ του. Μὲ λίγη
ὅμως γύμναση θὰ μάς τὰ κάμνει καί πιὸ καλλιτε-
χνικά. 'Όχι πῶς εἶναι ὅπως διόλου στεγνὰ τώρα, μὰ
νὰ λείπει τὸ κατιτίς που κάμνει ἕνα ἔργο καλλιτέ-
χνημα. Κι αὐτὸ γυρεύουμε.

Μουσμούλης (ένας γκρεμός τών Παζῶν) του Θ.
Μακρή. Μὲ πολλή ζωή γραμμένο, καί πολὺ εἰκονικό.
—Αν καί παραπολλά τὰ ἐπιθετὰ του, ἂν καί κάπως
ρητορικό, ἂν καί τὸ λεχτικό του ἀνεκατεμένο κι
αὐτὸ μὲ καθαρολογίες, ἡ ζωηρὴ ἐντύπωση ὅμως μνή-
σκει πάντα, κι αὐτὸ θὰ πῇ πῶς ἔχει μέσα του στοι-
χεῖα τῆς καθαυτῆς τέχνης.

Τὰ ψάρια τῆς λιμνοθάλασσας τοῦ Σκούρου Στα-
χτή. 'Ο φίλος αὐτός βαρέθηκε νὰ μὰς ξαναγράψῃ
καθαρά τὴν περιγραφὴ του, καί μὰς κατακούρασε
μὲ τίς χαρχαντζέλες του. 'Αν καί κακογράφει ὅμως
ὁ φίλος, ξέρει καί περιγράφει. Κι με τὸν πραχτικό,
ὅσο καί τεχνικό, τρόπο του μάς λείει πράγματα που
ἀξίζει νὰ τὰ γνωρίζουμε. Μὰς δίνει καί κάμπουσες
λέξεις που πρέπει νὰ καταγραφοῦνε.

Του δίνουμε τὸ βραβεῖο 30 δραχμῆς, κι ἄς μὰς
στείλῃ τὸ καθαυτὸ ὄνομα καί τὸ κατὰτόπι του, νὰ
πάρῃ τοὺς παράδες.

Ο ΑΓΓΝΟΘΕΤΗΣ

Υ. Γ. 'Υστερα ἀπὸ τὰ Ψάρια τῆς Λιμνοθά-
λασσας, ἀξίζει νὰ τυπωθῇ καί τὸ Χωριὸ Τρίκερι.

2.

ΚΑΜΑΡΑ

Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ λέξη *καμάρα*, που μάς ἔ-
δωσε τόσο χαριτωμένα ῥήματα καί παράγωγα—*κα-
μαρώνω*, *καμάρι* κτλ.—ἄρρεσε στοὺς 'Ρωμαίους. Ἡ
ρωμαϊκὴ *camera* εἶναι ἴδια ἡ *καμάρα* μας. 'Αλλά-
ξανε τὸ μεσιανὸ τὸ α, τὸ α δηλαδὴ που βρίσκεται
ἀνάμεσα σὲ δύο συλλαβές, καί τὸ προσέφανε ε, κα-
θὼς συνηθίζανε πάντα, λ. χ. στοὺς παρακείμενους
per hiri, *per Herci*, ἀπὸ τὸ *p Ar io*, *p Ar ceo*, ἡ καί στὴ
λέξη *tessEra*=τέσσαρα, πᾶν νὰ πῇ κάτι που ἔ-
μοιαζε σάν τετράγωνο.

Ἀνέθηκε συνάμα κι ὁ τόπος, ὅπως τὸ μαρτυ-
ροῦνε οἱ ρωμανικὲς γλώσσες, ἱταλ. *camera*, γαλλ.
chambre, ἐπειδὴ γαλλικὰ μνήσκει καί δὲ χάνεται
ἡ τονισμένη συλλαβή.

Λοιπὸν τὴ λέξη ἀφτῇ, που τὴν ἔχουμε στὴ
γλώσσα μας χρόνια τώρα καί χρόνια, τὴν πήραμε
ὄχι ἀπὸ τοὺς 'Ιταλοὺς—ἂν εἴτανε, δὲ θὰ πείραζε,
μὰ δὲν εἶναι καί τὴν πήραμε ἀπὸ τοὺς 'Ρωμαίους,
μαζὶ μ' ἄλλους ἀρχιτεχτονικοὺς ὅρους, γιὰτὶ ἀξιο-

ΤΡΕΛΛΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Η Β Η

Στὸν οὐρανὸ μου ἐχλώμιαναν τὰστέρια
Καί τὰ γκιοῦλια
Ταυγερινὰ μαγαίνουν νέφη αἰθέρια
Κι ἀθώρητη μεσουρανίς οὐβύνεται ἡ πούλια.

Καί τὸμορφο πουλάκι μου, σὰ θέρος,
Λίχως Ταῖρι
Φεύγει... Μὰ ὅπου πάει δὲ θαυρὴν μέρος
Φωλὶδ δινὴ νὰ χτίσῃ μοναχὸ, τὸ ξέρε.

Τὸ ξέρε, κι' ὅμως νὰ πετάξῃ πρέπει:
'Άλλος τρόπος
Δὲν εἶν' ἐδῶ νὰ μείνῃ: γύρω βλέπει
Τὸ δάσος νὰ ριγῇ χλωμὸ, νὰ κλαίῃ ὁ Τόπος.

Κ' ἐγὼ ἔρμ' ὀρνίθι σ' ἔρμα κλαῖω παλῆα,
'Όπου ἐρεῖκλια
Εἶναι οἱ βρουσοῦλες—στερεμένα μάτια—
Ποῦ διψασμένος τὸ πιστὶ τῆς 'Ηβης ἦμα!

Στίχοι:

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΛΑΙΤΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

„ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΜΕΝΟΙ“

‘Υστερ’ ἀπὸ ἀρκετὸν καιρὸ μὰς ξαναπαρουσιάζ-
εται ὁ κ. Δ. Π. Ταγκόπουλος μὲ ἔργο τῆς καθαυτῆς
δημιουργικῆς φιλολογίας καί μάλιστα μὲ δρᾶμα. Μὲ
ἔργο δηλ. που καλῆτερα ἀπὸ κάθε τι ἄλλο μπορεῖ
νὰ μὰς δείξῃ πιὸ οὐσιαστικὰ τὸ νοῦ καί τὴν ψυχὴ,
τίς ἰδέες τοῦ διεφτυντῆ τοῦ «Νουμά», τῆς ἐφημε-
ρίδας αὐτῆς, που πρόγραμμά τῆς ἔχει τὴ δουλιὰ
τῆ σφιχτοδεμένη με τὴν ἀλήθεια καί τὴ ζωὴ. 'Όποιος
θέλει νὰ κρίνῃ καί νὰ παρατηρήσῃ δίκια, δὲ μπορεῖ
νὰ κερνηθῇ, ὅτι ὁ κ. Ταγκόπουλος εἰχτηκε μ' ὅλη τῆς
ψυχῆς του τὴ δύναμη σ' ἀγῶνα ἄχαρο πολὺ, ὑπερ-
βολικὰ δύσκολο, μὰ καί που γλήγορα εἰδείξε τάπο-
τελέσματά του μὲ τὸρμητικὸ φανέρωμα προσκυνη-
τάδων τῆς ἀλήθειας· γιομάτων ἀπὸ ζωὴ καί ξαστε-
ρωσὴν μυαλοῦ. Δὲ θὰ μοῦ ἦταν καθόλου δύσκολο,

παρατήρητο που τέτοιους ὅρους πολλοὺς δανιστή-
καμε ἀπὸ τὴ 'Ρώμῃ, πόρτα, σπῆτι, σιράτα, φουρ-
νος κτλ. Πιὸ ἀξιοπαρατήρητο ἀκόμη που ἐνὶ στίς
ρωμανικὲς γλώσσες κάμπουσες ἀπὸ τίς λέξεις ἀφτῆς
παραμορφώθηκαν (ἱταλ. *ospizio*, ρουμουν. *osprei*,
γαλλ. *hospice*, ἱταλ. *strada*, γαλλ. *estrée*, σπα-
νιόλ. *estrada*), ἐμεῖς τὸ ἀρχαῖο λατινικὸν (σπῆτι,
σιράτα) τὸ κρατήσαμε ἀνάγγιχτο.

Τὴν *camera* πάλι τὴν ἀλλάξαμε. Τὸν τόνο δὲν
τὸν πείραξε κανένας, ἐπειδὴ κι ἀφτὸς κανένα δὲν
πείραζε· προπαροξύτονα στὴ γλώσσα μας, ἄλλο τί-
ποτις σημαίνει ὅμως πῶς δὲν εἴτανε πιά τότες μα-
κρόχρονο τὸ τελικὸ α *κάμαρα*, παρὰ *κάμαρᾱ*, κοντό-
χρονο τὸ α. Τὸ γράφω ἔτσι μὲ τρία α, γιὰτὶ τὸ δέ-
φτερο μπῆκε ἀμέσως σάν εἶδος ἀντίλαλος τοῦ τρί-
του· τὸ ἴδιο λέμε ὁμπρὸς. ὅξω κτλ., γιὰ νὰ ταιριά-
ξουμε τὴν πρώτη συλλαβὴ με τὴ δεύτερη. Στὴν κά-
μαρα βρήθηκε καί τὸ α τῆς πρώτης συλλαβῆς. Πι-
αμένο τὸ ε ἀνάμεσα σὲ δύο α, παραδόθηκε.

Περὶεργο που ἡ λέξη, τὸ καινούριο τῆς μεσιανὸ
α, λὲς καί γυρίζει στὸν ἀρχαῖο τὸν τύπο *καμάρα*,
χωρὶς νὰ εἶναι τὸ ἴδιο α. Κι μάλιστα τὸ νιόφερτο
α χάνεται τώρα, ἀπὸ μίμηση, καί στὰ λατινικὰ *ad-
mera*, κοίτ. *C.I.L.* III, 1, σ. 85, ἀρ. 456 (Χιό),
τὴ διγλώσση ἐπιγραφή, γρ. 3 cum *camara*, γρ. 9

ἕως νὰ ἦταν καί πιὸ σωστὸ, μιλώντας γιά τὸ δρᾶμα
τοῦ «Ζωντανοὶ καί Πεθαμμένοι» νὰ ζωγραφίσω μὲ
γενικὲς γραμμὲς κι ὅλο τὸ δημιουργικὸν ἔργο τοῦ
«Νουμά» καί νὰ ἐπιμείνω ἀπάνου στίς ἰδέες, που
ἔκει μέσα ξετυλίχτηκαν, ἡ καλῆτερα στὴν ἰδέα, που
ψυχώνει τὸ ἔργον αὐτὸ καί που τὸ τελειότερο καί
φωτεινότερό του καταστάλαγμα εἶναι τὸ δρᾶμα τοῦ
διεφτυντῆ του. Ὁ νομίσῃ κανεῖς, ὅτι, λέγοντας τοῦ-
τα, θέλω νὰ πῶ, πῶς ὁ κ. Ταγκόπουλος ἔγραψε
δρᾶμα μὲ πέννα δημοσιογραφικὴ καί μὲ τρόπο, που
νὰ θυμίσῃ τὴν κάθε ἀμαρτία τῆς τέτοιας πέννας.
Μὰ ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἀντίθεση ἡ μεγάλη, που
φανερώνει, ὅτι ἡ δημοσιογραφικὴ πέννα γίνεται ἀλη-
θινὰ δημιουργικὴ, ὅταν ἐκεῖνος που τὴν κρατᾷ ξέ-
ρει νὰ βλέπῃ καί νὰ πλάθῃ.

‘Ο κ. Ταγκόπουλος δημιουργεῖ μὲ τὸ δρᾶμά του
πολὺ πρωτότυπα. Γι' αὐτὸ ἄς μὴ ζητήσῃ κανεῖς νὰ
βρῇ μὲ ποιὰς σχολῆς κανόνες εἶναι γραμμένοι οἱ «Ζων-
τανοὶ καί Πεθαμμένοι». Βλέπετε, συνηθίσαμε κ' ἐμεῖς
ἐδῶ νὰ ζητᾶμε νὰ κατατάζουμε κάθε μικρὸ ἢ με-
γάλο πνευματικὸ μας ἔργο σὲ σχολῆς καί σὲ συστή-
ματα. Προτοῦ καλοξετάσουμε ἂν γράφθηκε στὴ γλῶσ-
σα μας κανένα δρᾶμα τῆς προκοπῆς, θέλουμε μὲ κά-
ποια ἀλαφρομυαλιά νὰ βροῦμε σ' αὐτὸ 'Ψευ-ισμό ἢ
Νιτσεισμό ἢ συμβολισμό ἢ δὲν ξέρω τί ἄλλο, φτά-
νει νὰ τελειώσῃ σὲ ἰσμός. Μονάχα Ρωμεισμός δὲ ζη-
τᾶμε ν'έχῃ τὸ δρᾶμά μας. Καί σ' αὐτὸ δὲ φτάνει
μόνο κείνοι που ξετάζουν, μὰ καί κείνοι που γράφουν
τὰ δρᾶματα, γιὰτὶ μονάχοι τοὺς τὸ λένε καί τὸ ξα-
ναλῆνε, πῶς τὸ δρᾶμά τους γράφθηκε ἀπάνου στὴ δρα-
ματικὴ φόρμα τοῦ τάδε μεγάλου ποιητῆ ἢ θελή-
σανε νὰ κλείσουν μέσα σ' αὐτὸ τίς καινούριες ἰδέες
καί τίς κοινωνικὲς θεωρίες, που ὁ ἀντίλαλος τους
ἔφτασεν τάχα κ' ἴσα με τὴ Ρωμαϊκὴ ψυχὴ, ριζω-
θήκανε μάλιστα μέσα σ' αὐτὴ. Τέτοια πράγματα
εἶμαι βέβαιος, ὅτι δὲν τὰ σκέφτηκε, μήτε θέλησε νὰ
τὰ σκεφτῇ ὁ κ. Ταγκόπουλος γράφοντας τοὺς «Ζων-
τανοὺς καί Πεθαμμένους», παρὰ μόνον ἡ ζήτησε νὰ
δείξῃ πιὸ χτυπητὰ κείνο, που ὁ παρατηρητικὸς του
νοῦς εἶδε νὰ πλόνεται τριγύρω του. Γι' αὐτὸ καί τὸ
δρᾶμά του εἶναι γραμμένο στὴ σχολὴ τῆς 'Αλήθειας
καί μόνης. Τοῦτο τὸ καλονοιώθουμε, ὅταν διαβά-
σουμε καί τὸ γράμμα σὲ δάσκαλό μας Ψυχάρη,
που δημοσιεύει σάν πρόλογο στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου
του. Καί βέβαια πρέπει πρῶτα νὰ διαβαστῇ τὸ γράμ-
μα αὐτὸ κ' ὕστερα τὸ δρᾶμα, γιὰτὶ ἐκεῖ μέσα ὁ κ.
Ταγκόπουλος δείχνει [πολὺ καθαρά μὲ ποιὸν τρόπο
παρατήρησε, μὲ ποιὸν τρόπο σκέφτηκε καί μὲ ποιὸν

σὺν τῇ κάμαρα (κοίτ. ἱ. μ. τὴν παραλλαγή *camera*).
Μὰ τὸ λατινικὸν ε δὲ χάθηκε ὁλότελα. Σῶζεται στὸν
τύπο *κάμερη*, ὅπου δὲν εἶχε καί λόγο νὰ γίνη α,
ἀφροῦ α δὲν εἶχε στὴν τρίτη συλλαβή, που νάκουσθῇ
ὁ ἀντίλαλος καί στὴ δεύτερη. Τὸ ε τὸ σκεπάζει, τὸ
κουκουλώνει, που νὰ πῶμε, ἀκόμη περισσότερο ἡ
ἀντωνυμία ἡ προσωπικὴ μου, σου, του, μας, σας,
τους, ὅταν εἶναι ἐγκλιτικὴ, κι ἀλήθεια ἔτσι μονάχα
συνηθίζουμε θαρρῶ τὸν τύπο *κάμερη*, που δὲ φαίνεται
ν'έμεινε ἄλλου. Στὴν Πόλῃ τουλάχιστο λέμε ἡ κά-
μαρα, χωρὶς ἀντωνυμία, καί με τὴν ἀντωνυμία ἡ
κίμερῃ μου. Ἡ Πόλῃ σὰρτὰ ἔχει σημασία, γιὰτὶ
στὴν Πόλῃ πρωτακουστήκανε οἱ λέξεις οἱ λατινικὲς.
Μαζὶ με τὸν καινούριο τύπο *κάμαρα*, φύλαξε λοιπὸν
καί τὸν πιὸ ἀρχαῖο *κάμερῃ* μου.

Ἡ λέξη *καμάρα* δὲν ξεχάστηκε ὡστόσο. Εἶναι
ὅμως ἀδύνατο νὰ τὴν πῶμε ἔξωφρα ἐκεῖ που λέμε
καμάρα, γιὰτὶ ἄλλο τὸ νόημα, καί τὸ νόημα τὸ
καινούριο τὸ χρωστοῦμε στὴν ἑξῆς λέξη. Τῆς τὸ
χρωστοῦμε ὑποθέτω κι ἀφτὸ γιὰ λόγους ἀρχιτεχτο-
νικοὺς, ἐπειδὴ, ὅταν ἡ στέγη τοῦ σπιτιοῦ, ἡ οὐρανό,
ὅπως τὸ ξέρανε σὲ κάτι νησιὰ μας, στρογγυλωθῇ,
γιὰ νὰ μὴ μαζώνεται ἀπάνω τὸ βροχόνερο, ἡ αἰ-
θουσα ὀνομάστηκε *camera*, που ἡ πρώτη κι ἀρ-
χαϊκὴ τῆς σημασία, λατινικὰ, εἴτανε *καμάρα*, δη-